

Informationsverein Lentia a ostatní proti Rakousku, rozsudek ze dne 24. 11. 1993

Stěžovatel: Informationsverein Lentia a ostatní

Žalovaný stát: Rakousko

Číslo stížnosti: 13914/88, 15041/89, 15717/89, 15779/89 a 17207/90

Datum: 24.11.1993

Článek Úmluvy: čl. 10
čl. 14

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, svoboda projevu/sdělovací prostředky, televizní a rozhlasové vysílání

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

24. listopadu 1993

VĚC INFORMATIONSVEREIN LENTIA A OSTATNÍ

(Rozsudek ve věci Informationsverein Lentia a ostatní versus Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu jako Senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, R. Bernhardt, F. Matscher, A. Spielmann, E. Palmová, F. Bigi, A. B. Baka, G. Mifsud Bonnici a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 29. května a 28. října 1993, vynáší následující rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 26. října 1992, a to v rámci tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání pěti stížností (č. 13914/88, č. 15041/89, č. 15717/89, č. 15779/89 a č. 17207/90) proti Rakouské republice, předložených Komisi dle článku 25 společností „Informationsverein Lentia“, panem Jorgem Haiderem, společností „Arbeitsgemeinschaft Offenes Radio“, panem Wilhelmerm Weberem a společností „Radio Melody GmbH“, rakouskými právníckými a fyzickými osobami, ve dnech 16. dubna 1989, 27. září 1989, 18. září 1989 a 20. srpna 1990.
2. Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Rakousko uznalo obligatorní jurisdikci Soudu (článek 46). Účelem žádosti bylo docílit rozhodnutí o tom, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků žalovaného státu podle článků 10 a 14 Úmluvy.

3. V odpovědi na dotaz podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu stěžovatelé prohlásili, že si přejí zúčastnit se řízení, a určili advokáty, kteří je budou zastupovat (ust. 30). Předseda Soudu těmto advokátům povolil používat německý jazyk (ust. 27 § 3).
4. Do ustaveného Senátu byl jmenován ex officio pan F. Matscher, zvolený soudce rakouské státní příslušnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 13. října 1992 předseda Soudu za přítomnosti tajemníka Soudu vylosoval jména ostatních sedmi členů, jimiž se stali pan R. Bernhardt, pan L. - E. Pettiti, pan A. Spielmann, paní E. Palmová, pan F. Bigi, pan A. B. Baka a pan G. Mifsud Bonnici (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).
5. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy Soudu a prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem rakouské vlády (dále jen „Vláda“), s advokáty stěžovatelů a s delegátem Komise postup řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník Soudu dne 15. dubna podání Vlády a ve dnech 29. a 31. března a 13. dubna 1993 podání stěžovatelů - spolu s jejich žádostmi podle článku 50 Úmluvy. Dne 27. dubna předložila Komise různé listiny, které si vyžádal tajemník Soudu na základě pokynů předsedy.
6. Dne 29. března 1993 povolil předseda na základě ust. 37 § 2 organizacím „Article 19“ a „Interights“ (dvě mezinárodní organizace působící v oblasti lidských práv), aby předložily písemné připomínky ke specifickým aspektům tohoto případu. Jejich připomínky obdržela kancelář Soudu dne 11. května.
7. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné ústní jednání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 25. května 1993.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu

1. Cede, velvyslanec, právní poradce na Ministerstvu zahraničních věcí, zástupce Vlády, S. Berneggerová, Spolkové kancléřství, poradce;

(b) za Komisi

1. A. Frowein, delegát;

(c) za stěžovatele

1. Böhmendorfer, advokát, W. Haslauer, advokát, T. Hohne, advokát, G. Lehner, advokát, H. Tretter, poradci.

Soud vyslechl prohlášení výše zmíněných zástupců, jakož i jejich odpovědi na jeho otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Informationsverein Lentia
3. První stěžovatel, sdružení spoluvlastníků a obyvatel obytné čtvrti v Linci zahrnující 458 bytů a 30 obchodů, navrhl zdokonalit komunikaci mezi svými členy zavedením interní sítě kabelové televize. Její programy měly být omezeny na otázky společného zájmu zaměřeného na členská práva.
4. Dne 9. června 1978 požádal první stěžovatel o provozní licenci ve smyslu telekomunikačního zákona (Fernmeldegesetz, viz níže odstavec 17). Jelikož Regionální ředitelství pošt a telekomunikací v Linci (Post-und Telegraphendirektion) neodpovědělo v šestiměsíční lhůtě stanovené článkem 73 zákona o správním řízení (Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz), obrátilo se sdružení na generální ředitelství poštovní a telegrafní správy (Generaldirektion für die Post-und Telegraphenverwaltung) při Spolkovém ministerstvu dopravy (Bundesministerium

für Verkehr). Generální ředitelství zamítlo žádost dne 23. listopadu 1979. Podle jeho názoru ústavní zákon zaručující nezávislost vysílání (Bundesverfassungsgesetz über die Sicherung der Unabhängigkeit des Rundfunks, „Ústavní zákon o vysílání“, viz níže odstavec 19) udělil spolkovému zákonodárnému orgánu výlučnou pravomoc upravovat tuto činnost; spolková legislativa využila toto oprávnění pouze jednou, a to vydáním zákona o Rakouském rozhlasu (Bundesgesetz über die Aufgaben und die Einrichtung des Österreichischen Rundfunks, viz níže odstavec 20). Z toho vyplývá, že o takovou licenci nemůže žádat žádná jiná osoba, protože by takováto žádost postrádala právní základ. Kromě toho článek 10 Úmluvy nebyl porušen, protože zákonodárný orgán – jakožto tvůrce ústavních zákonů – pouze použil své pravomoci, aby zavedl systém licencí v souladu s třetí větou odstavce 1.

5. Poté se první stěžovatel obrátil na Ústavní soud se stížností, že byl porušen článek 10; soud vynesl rozsudek dne 16. prosince 1983. Ústavní soud se přiklonil k názoru, že svoboda zakládání rozhlasových a televizních vysílacích stanic podléhá pravomoci svěřené zákonodárnému orgánu podle odstavce 1 in fine a odstavce 2 článku 10 (Gesetzesvorbehalt). Proto správním rozhodnutím může být toto ustanovení porušeno jen tehdy, prokáže-li se, že postrádá právní základ nebo že jeho právní základ je protiústavní nebo že bylo aplikováno arbitrárně (in denkunmöglicher Weise an/ge/wendet). Kromě toho ústavní zákon o vysílání zavedl systém, který podrobil činnost tohoto typu poskytování licence (Konzession) spolkovému zákonodárnému orgánu. Tímto systémem se zamýšlelo zajistit objektivitu a rozdílnost názorů (Meinungsvielfalt) a bylo by neefektivní, kdyby každý mohl získat požadované oprávnění. Za daných okolností je právo na vysílání omezeno na Rakouský rozhlas (Österreichischer Rundfunk, ÖRF), protože k zákonu upravujícímu tuto organizaci nebyly vydány prováděcí předpisy. V rozporu s tímto tvrzením první stěžovatel zamýšlel fakticky vysílat ve smyslu ústavního zákona, protože jeho programy byly určeny obecně posluchačům různého složení. Zákon o vysílání je tudíž právním základem pro dané rozhodnutí. Z uvedených důvodů Ústavní soud stížnost zamítl a postoupil ji správnímu soudu.
6. Dne 10. září 1986 převzal správní soud v podstatě důvody uvedené Ústavním soudem a stížnost prvního stěžovatele rovněž zamítl.
7. Jörg Haider
8. V letech 1987 až 1989 vypracoval druhý stěžovatel, spolu s dalšími osobami, návrh na vytvoření soukromé rozhlasové stanice Korutany. Později se však této myšlenky vzdal, a to poté, kdy se seznámil se studií, podle níž by byl nemohl podle aplikovatelného práva v interpretaci Ústavního soudu získat nezbytnou licenci. Proto o žádnou ani nepožádal.
9. Arbeitsgemeinschaft Offenes Radio (AGORA)
10. Třetí stěžovatel, rakouské sdružení a člen Fédération européenne des radios libres (FERL – Evropská federace svobodných rozhlasů), plánuje zřídit rozhlasovou stanici v jižních Korutanech s cílem vysílat v němčině a ve slovinštině nekomerční rozhlasové programy, jejichž tvůrci již provozují povolenou mobilní rozhlasovou stanici v Itálii.
11. V roce 1988 AGORA požádala o licenci. Její žádost byla zamítnuta ředitelstvím pošt a telekomunikací v Klagenfurtu dne 19. prosince 1989 a poté Generálním ředitelstvím ve Vídni dne 9. srpna 1990. Dne 30. září 1991, na základě vlastní judikatury (viz výše odstavec 10), Ústavní soud zamítl odvolání proti tomuto rozhodnutí.
12. Wilhelm Weber
13. Čtvrtý stěžovatel je akcionářem italské společnosti provozující komerční rozhlasovou stanici vysílající do Rakouska, který si přeje vykonávat v této zemi stejnou činnost. Avšak s ohledem na platnou právní úpravu se rozhodl nepředkládat příslušným orgánům žádnou žádost.
14. Radio Melody GmbH
15. Pátým stěžovatelem je soukromá společnost s ručením omezeným, vytvořená podle rakouského práva. Dne 8. listopadu 1988 požádala tato společnost Regionální ředitelství pošt a telekomunikací v Linci o přidělení frekvence, aby mohla provozovat místní rozhlasovou stanici, kterou zamýšlela zřídit v Salzburgu. Dne 28. dubna 1989 byla tato žádost zamítnuta, což bylo

potvrzeno dne 12. července 1989 Generálním ředitelstvím a dne 18. června 1990 Ústavním soudem, který opřel své rozhodnutí o rozsudek ze dne 16. prosince 1983 (viz výše odstavec 10).

16. Relevantní vnitrostátní právo
17. Zákon o telekomunikacích ze dne 13. července 1949 („Fernmeldegesetz“)
18. Podle zákona o telekomunikacích ze dne 13. července 1949 „právo zřizovat a provozovat telekomunikační zařízení (Fernmeldeanlagen) přísluší výlučně spolkovým orgánům (Bund)“ (článek 2 § 1). Ty však mohou pověřit fyzické či právnické osoby, aby toto právo vykonávaly ohledně specifických zařízení (článek 3 § 1). Licence se nevyžaduje za určitých okolností včetně sestavení zařízení v mezích soukromého majetku (článek 5).
19. Ministerské nařízení ze dne 18. září 1961 o soukromých telekomunikačních zařízeních („Verordnung des Bundesministeriums für Verkehr und Elektrizitätswirtschaft über Privatfernmeldeanlagen“)
20. Ministerské nařízení ze dne 18. září 1961 o soukromých telekomunikačních zařízeních stanoví inter alia podmínky pro zřizování a provozování soukromých telekomunikačních zařízení podléhajících dohledu spolkových orgánů. Avšak s ohledem na judikaturu nemůže být právním základem pro poskytování licencí.
21. Ústavní zákon ze dne 10. července 1974 zaručující nezávislost vysílání („Bundesverfassungsgesetz über die Sicherung der Unabhängigkeit des Rundfunks“)
22. Podle článku 1 Ústavního zákona ze dne 10. července 1974 zaručujícího nezávislost vysílání, „... 2. Vysílání je upraveno podrobnějšími předpisy, které stanoví spolkový zákon. Tento zákon musí inter alia obsahovat ustanovení zaručující objektivnost a nestrannost informací, rozdílnost názorů, vyváženost programů a nezávislost osob a orgánů odpovědných za plnění povinností definovaných v odstavci 1. 3. Vysílání ve smyslu odstavce 1 je veřejnou službou.“
23. Zákon ze dne 10. července 1974 o úkolech a zřízení Rakouského rozhlasu („Bundesgesetz über die Aufgaben und die Einrichtung des Österreichischen Rundfunks“)
24. Zákonem ze dne 10. července 1974 o úkolech a zřízení národního rozhlasu byl zřízen Rakouský rozhlas se statutem autonomní veřejnoprávní společnosti. Rakouský rozhlas je povinen poskytovat kompletní důležité informace z oblasti politické, ekonomické, kulturní a sportovní; za tímto účelem je povinen vysílat, v souladu s požadavky na objektivitu a rozdílnost názorů, zejména aktuality, reportáže, komentáře a kritické názory (článek 2 § 1 / 1 /), a to cestou nejméně dvou televizních kanálů a tří rozhlasových stanic, z nichž jedna musí mít regionální povahu (článek 3). Vysílací čas musí být vyčleněn pro politické strany zastoupené ve spolkovém parlamentu a zastupitelským sdružením (článek 5 § 1). Kontrolní komise (Kommission zur Wahrung des Rundfunkgesetzes) rozhoduje o všech sporech týkajících se provádění výše uvedeného zákona, který nespadá pod jurisdikci správního orgánu nebo soudu (články 25 a 27). Je složena ze sedmnácti nezávislých členů včetně devíti soudců jmenovaných na dobu čtyř let prezidentem republiky na návrh spolkové vlády.
25. Judikatura týkající se „pasivního“ kabelového vysílání
26. Dne 8. července 1992 rozhodl správní soud, že ústavní zákon ze dne 10. července 1974 (viz výše odstavec 19) se nevztahuje na „pasivní“ kabelové vysílání, neboli na vysílání programů jako celku přijímaných anténou. Proto pouhá skutečnost, že takové programy pocházely z cizí stanice a byly určeny především nebo výlučně rakouským posluchačům, nemůže být důvodem pro odmítnutí licence nezbytné pro tento typ provozu.
27. Následný vývoj
28. Dne 1. ledna 1994 má vstoupit v platnost zákon o regionálních rozhlasových stanicích (Regionalradiogesetz, Úřední věstník /Bundesgesetzblatt/ č. 1993/506). Tento zákon umožní orgánům, aby za určitých podmínek udělovaly fyzickým nebo právnickým osobám licence ke zřizování a provozu regionálních rozhlasových stanic.

23. Stěžovatelé podali své stížnosti Komisi v různých dnech mezi 16. dubnem 1987 a 20. srpnem 1990 (stížnosti č. 13914/88, č. 15041/89, č. 15717/89, č. 15779/89 a č. 17207/90). Tvrdili, že nemožnost získat provozní licenci znamená nespravedlivý zásah do jejich práva sdělovat informace a porušuje článek 10. První a třetí stěžovatel si stěžovali na diskriminaci (ang. the discrimination, franc. la distinction - viz ukázka na str. 45) odporující článku 14 ve spojení s článkem 10. Pátý stěžovatel navíc tvrdil, že byl porušen článek 6, protože neměl možnost předložit spor „soudu“ ve smyslu tohoto ustanovení.
24. Komise nařídila spojit tyto stížnosti dne 13. července 1990 a dne 14. ledna 1992. Dne 15. ledna 1992 shledala stížnosti týkající se článků 10 a 14 přípustnými a stížnost na porušení článku 6 prohlásila za nepřipustnou. Ve své zprávě ze dne 9. září 1992 (vypracované podle článku 31) vyjádřila Komise tento názor:

(a) že byl porušen článek 10 (jednomyslně, pokud jde o prvního stěžovatele, a čtrnácti hlasy k jednomu, pokud jde o ostatní);

(b) že není nutné se navíc zabývat případem z hlediska článku 14 (jednomyslně, pokud jde o prvního stěžovatele, a čtrnácti hlasy k jednomu, pokud jde o třetího stěžovatele).

Konečné návrhy Vlády

25. Vláda požádala Soud, aby „stanovil, že článek 10 nebyl porušen, a to ani samotný ani ve spojení se článkem 14.“

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 10
2. Stěžovatelé uváděli, že nemohli zřídit rozhlasovou stanicí nebo, v případě Informationsverein Lentia, televizní stanicí, protože podle rakouských právních předpisů bylo toto právo vymezeno pouze pro Rakouský rozhlas. Tvrdili, že tím byl vytvořen monopol neslučitelný s článkem 10, který stanoví toto: „1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem. 2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“ Vláda toto tvrzení popírala, zatímco Komise je přijala.
3. Soud zjišťuje, že daná omezení znamenají „zasahování“ do výkonu svobody stěžovatelů na šíření informací a myšlenek; žádná ze stran řízení toto stanovisko nezpochybovala. Vzniká tak jediná otázka, zda bylo toto zasahování oprávněné. V této souvislosti skutečnost, že pan Haider a pan Weber nikdy nepožádali o licenci k vysílání (viz výše odstavce 12 a 15), nemá žádný význam; před Komisí Vláda uznala, že lze oba tyto stěžovatele pokládat za poškozené osoby a ani před Soudem netvrdila opak.
4. Vláda tvrdila, že dostatečný základ pro napadané zasahování lze nalézt v odstavci 1 in fine, který je třeba podle jejího názoru interpretovat samostatně. Podpůrně pak tvrdila, že napadené zasahování rovněž splňuje podmínky stanovené v odstavci 2.
5. Soud připomíná, že předmět a účel třetí věty článku 10 § 1 a rozsah jeho aplikace je třeba chápat v kontextu tohoto článku jako celku a zejména ve vztahu k požadavkům odstavce 2, pod který spadají licenční opatření (viz rozsudek ve věci Groppera Radio AG versus Švýcarsko ze dne 28. března 1990, Série A č. 173, str. 24, § 61 a rozsudek ve věci Autronic AG versus

Švýcarsko ze dne 22. května 1990, Série A č. 178, str. 24, § 52). Je proto nezbytné se ujistit o kompatibilitě inkriminovaného režimu s oběma těmito ustanoveními.

6. Odstavec 1, třetí věta
7. Podle názoru Vlády licenční systém zakotvený na konci odstavce 1 umožňuje státům nejen upravovat technické aspekty audiovizuální činnosti, nýbrž i určit její místo a roli v moderní společnosti. Vláda tvrdila, že to jasně vyplývá ze znění třetí věty odstavce 1, která je méně restriktivní než znění odstavce 2 a článku 11, takže umožňuje rozsáhlejší zasahování veřejných orgánů do dané svobody. Toto ustanovení současně ponechává státům širší rozsah pro úvahu při definování jejich mediální politiky a její realizaci. Ta může dokonce nabýt formy monopolu veřejné služby vysílání, zejména v případech, jako je tomu v Rakousku, kde je jediným prostředkem státu při garantování objektivitu a nestrannosti zpráv, vyváženého zastoupení názorů všech odstínů a nezávislosti osob a orgánů odpovědných za programy.
8. Podle stěžovatelů předpisy platné v Rakousku, a zejména monopol Rakouského rozhlasu, podstatně odrážejí přání státních orgánů zabezpečit politickou kontrolu audiovizuálních médií, a to ke škodě pluralismu a svobody umění. Vyloučením konkurence slouží tyto předpisy navíc ochraně ekonomické existence Rakouského rozhlasu za cenu závažného zasahování do chodu svobodného podnikání. Stručně řečeno, tyto předpisy nerespektují třetí větu odstavce 1.
9. Jak již Soud dříve konstatoval, účelem tohoto ustanovení je zjednat jasno v tom, že státy mohou regulovat prostřednictvím systému licencí strukturu rozhlasového vysílání na svém území, zejména pak jeho technické aspekty (viz výše zmíněný rozsudek ve věci Groppera Radio AG a ostatní, Série A č. 173, str. 24, § 61). Ty jsou bezesporu důležité, avšak udělení nebo odmítnutí licence může být také podmíněno dalšími aspekty, jakými jsou například povaha a cíle navrhované stanice, její potenciální posluchači na celostátní, regionální či místní úrovni, práva a potřeby určitých posluchačů a závazky vyplývající z mezinárodněprávních dokumentů. To může vést k zasahování, jehož cíle budou legitimní ve světle třetí věty odstavce 1, i když nebudou odpovídat žádnému z cílů uvedených v odstavci 2. Slučitelnost takového zasahování s Úmluvou musí být však přesto posouzena ve světle dalších požadavků odstavce 2.
10. Systém monopolu používaný v Rakousku může přispívat ke kvalitě a vyváženosti programů prostřednictvím kontroly nad médii, svěřené tímto státním orgánům. Za okolností daného případu je tudíž v souladu se třetí větou odstavce 1. Zbývá však posoudit, zda rovněž splňuje relevantní podmínky odstavce 2.
11. Odstavec 2
12. Napadené zasahování bylo - a žádný z účastníků řízení to nezpochybňoval - „v souladu se zákonem“. Jeho cíl již byl Soudem shledán legitimním (viz výše odstavce 32 - 33). Na druhé straně však vzniká problém vyplývající z otázky, zda toto zasahování bylo „nezbytné v demokratické společnosti“.
13. Smluvní státy mají k dipozici určitý rozsah volné úvahy při posuzování potřeby zásahu, avšak ten je spojen s evropskou kontrolou, jejíž rozsah je proměnlivý v závislosti na okolnostech. V případech jako je tento, kdy došlo k zasahování do výkonu práv a svobod garantovaných článkem 10 odst. 1, musí být tato kontrola přísná s ohledem na důležitost - průběžně zdůrazňovanou Soudem - daných práv. Nezbytnost jakéhokoli omezení musí být přesvědčivě prokázána (viz mimo jiné výše citovaný rozsudek ve věci Autronic AG, Série Ač. 178, str. 26-27, § 61).
14. Vláda upozornila v první řadě na politický rozměr činnosti audiovizuálních médií, který se v Rakousku odráží v cílech vytyčených pro tato média článkem 1 § 2 ústavního zákona o vysílání, jmenovitě garantovat objektivitu a nestrannost informací, rozdílnost názorů, vyváženost programů a nezávislost osob a orgánů odpovědných za tvorbu programů (viz výše odstavec 20). Podle názoru Vlády pouze stávající systém spočívající na monopolu Rakouského rozhlasu umožnil státním orgánům zajistit splnění těchto požadavků. Proto platná legislativa a statut Rakouského rozhlasu zajistily nezávislost tvorby programů, svobodu novinářů a vyvážené zastoupení politických stran a sociálních skupin v orgánech řízení. Při rozhodování o tom, zda

stávající systém zachovat, stál již několikrát postupoval v rámci mezí pro volnou úvahu, které se přijetím Úmluvy nezměnily; států, které v té době měly odlišné systémy, bylo velmi málo. S ohledem na rozdílnost struktur, které nyní v této oblasti existují, není možno vážně tvrdit, že se v mezidobí vytvořil skutečný evropský systém.

15. Stěžovatelé tvrdili, že k ochraně veřejného mínění před manipulací není nikterak nezbytný veřejný monopol v audiovizuálních médiích, neboť jinak by bylo rovněž nezbytné mít takovýto monopol i pro tisk. Naopak, právě různorodost stanic a programů zabezpečuje rozvoj pluralismu a objektivitu. Rakouské orgány skutečně usilují o to, aby si zachovaly politickou kontrolu nad vysíláním.
16. Soud nepřetržitě zdůrazňuje základní úlohu svobody projevu v demokratické společnosti, zejména tam, kde pomáhá prostřednictvím tisku šířit informace nebo myšlenky obecného zájmu, které je veřejnost navíc oprávněna získat (viz například, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci *Observer a Guardian versus Spojené království* ze dne 26. listopadu 1991, Série A č. 216, str. 29 - 30. § 59). Takovémuto závazku nelze úspěšně dostát, nespočívá-li na principu pluralismu, jehož je stát hlavním garantem. Tato teze platí především ve vztahu k audiovizuálním médiím, jejichž programy jsou často vysílány ve velmi širokém rozsahu.
17. Ze všech prostředků zajišťujících, aby tyto hodnoty byly respektovány, vyvolává veřejný monopol největší omezení svobody projevu, zejména pak nemožnost vysílat jinak než prostřednictvím celonárodní stanice a v některých případech též ve velmi omezeném rozsahu prostřednictvím místních kabelových stanic. Dalekosáhlý charakter takovýchto omezení znamená, že mohou být odůvodnitelná jen tehdy, odpovídají-li naléhavé potřebě. V důsledku technického pokroku dosaženého v minulých desetiletích nelze oprávněnost takovýchto omezení v dnešní době opírat o počet frekvencí a kanálů, které jsou k dispozici; to Vláda akceptovala. Za druhé, pro účely tohoto případu, takovéto úvahy již značně pozbyly na svém *raison d'être* ve světle množství cizích programů určených pro rakouské posluchače a s ohledem na rozhodnutí správního soudu, který uznal legálnost jejich opakovaného vysílání prostřednictvím kabelu (viz výše odstavec 21). Nakonec a především nelze argumentovat tím, že neexistují ekvivalentní a méně restriktivní řešení; postačí příkladmo uvést praxi některých zemí, které buď vydávají licence omezené specifickými podmínkami proměnlivého obsahu, nebo umožňují formy soukromé účasti na činnosti národní korporace.
18. Závěrem Vláda uplatnila ekonomický argument, jmenovitě ten, že rakouský trh je příliš malý na to, aby se na něm „uživil“ dostatečný počet stanic a aby zamezil koncentracím a vytváření „soukromých monopolů“.
19. Podle názoru stěžovatele se zde jedná o záminku pro politiku, která se snaží prostřednictvím vyloučení jakékoli konkurence zabezpečit Rakouskému rozhlasu zisk z reklamy na úkor svobodného podnikání.
20. Soud není argumentem Vlády přesvědčen. Její tvrzení jsou v rozporu se zkušeností několika evropských států srovnatelných svou velikostí s Rakouskem, v nichž koexistence soukromých a veřejných stanic, v souladu s předpisy lišícími se podle jednotlivých zemí a zároveň opatřeními proti rozvoji soukromých monopolů, ukazuje, že vyjádřené obavy jsou bezdůvodné.
21. Stručně řečeno, stejně jako Komise tak i Soud má za to, že dané zasahování bylo nepřiměřené sledovanému cíli, takže nebylo nezbytné v demokratické společnosti. Proto byl článek 10 porušen.
22. Za okolností tohoto případu činí tento nálezný pro Soud zbytečným, aby stanovil - jak bylo požadováno některými stěžovateli - že byl rovněž porušen článek 14 ve spojení s článkem 10 (viz, *inter alia*, rozsudek ve věci *Airey versus Irsko* ze dne 9. října 1979, Série A č. 32, str. 16, § 30).
23. Aplikace článku 50
24. Podle článku 50 Úmluvy, „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné

odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“ Soud prozkoumal požadavky stěžovatelů ve světle připomínek účastníků řízení a ve světle kritérií zakotvených v jeho judikatuře.

25. Škoda

26. Pouze dva stěžovatelé požadovali náhradu hmotné škody: „Informationsverein Lentia“ ve výši 900 000 rakouských šilinků a „Radio Melody“ ve výši 5 444 714,66 šilinků. Své nároky opírali o tvrzení, že by byli obdrželi požadované licence, kdyby byl rakouský právní řád v souladu s článkem 10. To je však z hlediska práva volné úvahy, ponechaného v této oblasti úřadům, spekulací, jak správně upozornil delegát Komise. Proto nelze s tímto odůvodněním žádnou náhradu škody požadovat.

27. Náklady a výdaje

28. Pokud jde o náklady a výdaje, stěžovatelé požadovali 136 023,54 šilinků („Informationsverein Lentia“), 513 871,20 šilinků (Haider), 390 115,20 šilinků („AGORA“), 519 871,20 šilinků (Weber) a 605 012,40 šilinků („Radio Melody“). Vláda zaujala stanovisko, že první z uvedených částek je rozumná a že by měla být podle jejího názoru zvýšena na 165 000 šilinků s ohledem na řízení před Soudem. Vycházejí z principu equity, přiznává Soud částku 165 000 šilinků jako úhradu nákladů řízení v Rakousku a ve Strasbourgu každému z těchto stěžovatelů „Informationsverein Lentia“, „AGORA“ a „Radio Melody“. Pan Haider a pan Weber, kteří vystupovali pouze před orgány Úmluvy, obdrží po 100 000 šilincích.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. stanoví, že byl porušen článek 10;
2. stanoví, že není nutné též posuzovat tento případ podle článku 14 ve spojení s článkem 10;
3. stanoví, že Rakousko je povinno uhradit do tří měsíců náklady a výdaje ve výši 165 000 (jedno sto šedesát pět tisíc) rakouských šilinků každému z těchto stěžovatelů „Informationsverein Lentia“, „AGORA“ a „Radio Melody“; stěžovatelům Haiderovi a Weberovi zaplatí Rakousko po 100 000 (jedno sto tisíc) šilincích;
4. zamítá zbývající požadavky na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 24. listopadu 1993.

Marc-André EISSEN

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda